

Woning Mijndensedijk 45 Nieuwersluis

Betreft: advies i.r.t. Nieuwe Hollandse Waterlinie

Datum: 11 december 2019

Auteur: Samantha Hoogewerf

De eigenaar van de woning aan de Mijndensedijk 45 in Nieuwersluis is voornemens de bestaande woning te slopen en een nieuwe woning te bouwen op dezelfde locatie. Een klein dwarslootje achter de woning wordt verplaatst richting het oosten en er worden enkele bomen gerooid.

Het initiatief is gelegen aan de oostzijde van de Vecht, binnen het beoogde werelderfgoed Nieuwe Hollandse Waterlinie. Vanwege deze reden heeft de gemeente om extra aandacht gevraagd voor dit aspect. Nabij de locatie bevinden zich fort Nieuwersluis en de hoofdverdedigingslijn langs de Vecht. Het perceel, waar het initiatief zich bevindt, maakt deel uit van het inundatiegebied en is gelegen binnen de buitenste verboden kring van fort Nieuwersluis.

Begin 2019 is de Nieuwe Hollandse Waterlinie ingeschreven op de voorlopige UNESCO-werelderfgoedlijst en vanaf dat moment moet het beoogde werelderfgoed beschermd en in stand gehouden worden. De Nieuwe Hollandse Waterlinie is een buitengewoon compleet voorbeeld van een negentiende-eeuwse gefortificeerde waterlinie. De forten, sluizen, dijken, lijnvormige verdedigingsstructuren, het hydrologische systeem en andere militaire bouwwerken vormen een lijn van, met elkaar verbonden, elementen in het landschap. De homogeniteit en de positie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in het landschap zijn nagenoeg ongewijzigd en herkenbaar gebleven door de tijd heen. De Nieuwe Hollandse Waterlinie heeft de structuur van het landschap gevormd.

In het aanloopdossier voor de werelderfgoednominatie staan de criteria voor de uitzonderlijke, universele waarde (outstanding universal value, OUV) van de Nieuwe Hollandse Waterlinie als volgt toegelicht:

Criterium (ii): De Nieuwe Hollandse Waterlinie laat de ontwikkeling zien van het gebruik van gecontroleerde onderwaterzetting (inundatie als verdediging). Dit is een Nederlandse innovatie die andere Europese landen later hebben overgenomen voor hun verdediging. De toevoeging van de Nieuwe Hollandse Waterlinie aan het UNESCO-werelderfgoed Stelling van Amsterdam maakt het overzicht van de bouwfases van de verdedigingslijnes als nationaal verdedigingswerk compleet. Samen bieden ze een overzicht van de steeds verdere perfectionering van het waterstaatkundige werken, de aanpassingen in vorm en architectuur van de militaire versterkingen en de invloed die deze vorm van verdediging op het landschap had.

Criterium (iv): Door het toevoegen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie aan de Stelling van Amsterdam ontstaat een compleet beeld. De Nieuwe Hollandse Waterlinie is een grootschalig en complex waterstaatkundig werk, gericht op gecontroleerde inundatie en verdediging door een serie forten. De samengestelde elementen van de site zijn gemaakt in een tijdsbesteding van meer dan 300 jaar en illustreren de ontwikkeling van zowel fortbouw, als militair waterbeheer. Heldere ontwerprichtlijnen en controlemechanismen vormen de basis van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De waterstaatkundige werken, ondersteund door 55 individuele fortificaties, kenmerken de linie. De nominatie omvat versterkte steden en bakstenen forten, die een voorbeeld zijn van de verschillende

opeenvolgende bouwstijlen, evenals een voorbeeld van het meest geavanceerde gebruik van sluizen en dijken waar ook ter wereld.

Criterium (v): Dit ingenieuze waterstaatkundige verdedigingswerk heeft zowel betekenis voor Nederland als voor de bredere Europese context. De site illustreert het Nederlandse meesterschap van land- en waterbeheersing in de ruimste zin. De specifieke technologie van de inundatievoorzieningen in de Nieuwe Hollandse Waterlinie onderstreept dit. De Nieuwe Hollandse Waterlinie is geworden tot een uniek landschap dat geheel de Nederlandse genialiteit laat zien op het gebied van waterbeheersingstechnologieën en dat dankzij de Nieuwe Hollandse Waterlinie een fundamentele waarde is geworden van de Nederlandse cultuur. Hoewel de linie niet langer in gebruik is als militaire verdediging en de ruimtelijke druk hoog is, is het karakteristieke militaire landschap tot op de dag van vandaag herkenbaar en beleefbaar.

De significante elementen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn verdeeld in de drie centrale kernkwaliteiten die aansluiten bij de beschrijving van de OUV:

1. Het strategisch landschap met de hoofdverdedigingslijn en de veelal open inundatievelden.
2. De waterstaatkundige werken met een ketting van inundatievelden langs de hoofdverdedigingslijn.
3. En tot slot de militaire versterkingen langs de hoofdverdedigingslijn, die het achterliggende gebied en de zwakke plekken in de inundatie (de accessen) verdedigden.

Het gaat om een onderling samenhangend systeem.

Ruimtelijke ontwikkelingen binnen het (beoogde) werelderfgoed moeten worden getoetst op het effect op bovenstaande kernkwaliteiten. Het gaat daarbij om het effect op integriteit en authenticiteit. De integriteit van een werelderfgoed geeft weer of de OUV feitelijk nog aanwezig is en niet is aangetast of wordt bedreigd. Hierbij gaat het dus over de compleetheid en gaafheid van het werelderfgoed. Authenticiteit van een werelderfgoed gaat over of er een waarheidsgetrouwe en geloofwaardige verbeelding is van de historische en culturele significantie van het werelderfgoed. Tot slot speelt ook de visuele integriteit een rol. De visuele integriteit geeft weer of een werelderfgoed niet visueel wordt weggedrukt of gemarginaliseerd door latere toevoegingen, ongeacht of die binnen of buiten de begrenzing van het werelderfgoed gesitueerd zijn.

Omdat reeds ten tijde van de inschrijving op de voorlopige werelderfgoedlijst (de nulsituatie) sprake was van een woonhuis (bestemd als agrarisch gebouw, maar feitelijk als woonhuis gebouwd en in functie) op de betreffende locatie en de verdere ingrepen op het perceel zeer beperkt zijn, is er geen sprake van een negatief effect op de kernkwaliteiten van het beoogde werelderfgoed. Er wordt feitelijk niks weg genomen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (integriteit) en ook de beleving en geloofwaardigheid van de Nieuwe Hollandse Waterlinie blijven intact (authenticiteit). Een nader onderzoek in de vorm van een zogenaamde Heritage Impact Assessment (HIA) is overbodig.